

พักกาดเขียวปลี

ที่ปรึกษา อัมภา ตันติลิระ กองส่งเสริมพืชสวน
เรียบเรียง อรสา ดิสถาพร กองส่งเสริมพืชสวน
ธงชัย สถาพรวรรคดี กองส่งเสริมพืชสวน
จิราภา จอมไธสง กองส่งเสริมพืชสวน
จัดทำภาพ วิเชียร ภิรมย์สุภาพ กองเกษตรสัมพันธ์
อรพรรณ วิเศษสังข์ กรมวิชาการเกษตร
วินัย รัชตปกรณ์ชัย กรมวิชาการเกษตร
เริงชัย ชุ่มภิรมย์ กรมวิชาการเกษตร
เรณู ดอกไม้หอม กรมส่งเสริมการเกษตร
พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2540

สารบัญ

❖ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

❖ การเตรียมเมล็ดพันธุ์

❖ การปลูก

❖ การเก็บเกี่ยว

❖ ข้อควรคำนึงก่อนการปลูกพักกาดเขียวปลี

❖ พันธุ์

❖ การเตรียมดิน

❖ การดูแลรักษา

❖ โรคและแมลงศัตรูที่สำคัญ

❖ การแปรรูปพักกาดเขียวปลี

ผักกาดเขียวปลี

ผักกาดเขียวปลี เป็นพืชในตระกูลเดียวกับกะหล่ำปลี กะหล่ำดอกและคะน้า เป็นผักอายุปีเดียว อายุการเก็บเกี่ยว 55-75 วัน ก้านและใบสีเขียว อ่อนกรอบ โคนก้านยึดติดกับรากและพื้นดินปลีสีเขียวอ่อนมีใบอ่อนหุ้มอยู่โดยรอบ สามารถปลูกได้ตลอดปี

ในประเทศไทยจะปลูกมากในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะ ในจังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน นครราชสีมา และในเขตภาคตะวันตก คือ กาญจนบุรี

ผักกาดเขียวปลีเป็นผักที่ไม่นิยมบริโภคสด จะนิยมนำมาดองในระยะแรกจะเป็นการดองในระดับครอบครัว แต่ต่อมาความต้องการในตลาดสูงขึ้นมีการส่งออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเทคนิคในการดองไม่ซับซ้อน อุตสาหกรรมการดองผักกาดเขียวปลีจึงมีการขยายตัว ทำให้เกษตรกรเพิ่มพื้นที่ปลูกมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรควรมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอนเสียก่อน ที่จะทำการปลูกผักกาดเขียวปลี

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ผักกาดเขียวปลีสามารถขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด แต่ที่เหมาะสมที่สุดคือ ดินร่วนซุย โดยเฉพาะอย่างยิ่งดินน้ำไหลทรายมูลสภาพของดินเป็นกลาง แปลงปลูกควรได้รับแสงแดดเต็มที่ ส่วนอุณหภูมิที่เหมาะสมคือ 15-20 องศาเซลเซียส

พันธุ์

แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. **พันธุ์ปลีกลม** มีลักษณะใบกว้างหนา น้ำหนักผลผลิตต่อไร่สูงแต่มักเกิดอาการปลีแตก

◁ พันธุ์ปลีกลม ▷

2. **พันธุ์ปลีแหลม** มีลักษณะหัวปลีแหลม น้ำหนักผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าพันธุ์ปลีกลม แต่ไม่ค่อยเกิดอาการปลีแตก

สำหรับพันธุ์ผักกาดเขียวปลีที่มีจำหน่ายในประเทศไทยมีหลายพันธุ์แต่ที่นิยมในท้องตลาดมีดังนี้

1. **บลูชิน** ให้ปลีขนาดใหญ่เหมาะสมสำหรับปรุงอาหาร และดองอายุเก็บเกี่ยว 95-100 วัน ฤดูปลูกที่เหมาะสมจะอยู่ในช่วงเดือนกันยายน-มกราคม เหมาะสำหรับปลูกในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางจังหวัด เช่น เลย
2. **กูดเวอร์** เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับการดองอายุเก็บเกี่ยว 50-55 วัน ปลูกได้ตลอดปี และทุกภาพ
3. **แม็ค** ให้ปลีขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับดองอายุเก็บเกี่ยวประมาณ 50-55 วัน ปลูกได้ตลอดปีและทุกภาพ

การเตรียมเมล็ดพันธุ์

ผักกาดเขียวปลีใช้เมล็ดในการขยายพันธุ์ ซึ่งจำนวนเมล็ดที่ใช้ต่อพื้นที่ 1 ไร่ จะแตกต่างกันคือ

1. ใช้หว่านโดยตรงในแปลงปลูก อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 1-2 กิโลกรัม
2. ใช้หยอดหลุมหรือโรยเป็นแถวในแปลงปลูก อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 350-400 กรัม
3. ใช้วิธีเพาะกล้าแล้วย้ายลงแปลงปลูกอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 35-40 กรัม

เมล็ดพันธุ์น้ำหนัก 1 กรัม จะมีจำนวนเมล็ดประมาณ 700 เมล็ด
ก่อนเพาะเมล็ดควรนำไปแช่น้ำอุ่นอุณหภูมิประมาณ 50 องศาเซลเซียส (ใช้น้ำร้อนผสมกับน้ำเย็น อัตราส่วน 1:1) แช่ไว้นานประมาณ 30 นาที

การเตรียมดิน

1. แปลงเพาะกล้า ย่อยดินให้ละเอียดคลุกเคล้าปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้ว ทำร่องลึกประมาณ 1 เซนติเมตร โรยเมล็ดเป็นแถว แล้วกลบด้วยดินผสมบางๆ รดน้ำด้วยฝอยละเอียดคลุมด้วยหญ้าแห้งหรือฟาง แต่เนื่องจากกล้าผักกาดเขียวปลีค่อนข้างอ่อนแอ จึงควรย้ายลงถุงเพาะชำครั้งหนึ่งก่อนเมื่ออายุ 20-25 วัน แล้วจึงย้ายกล้าลงแปลงปลูก เมื่ออายุ 30-35 วัน

2. แปลงปลูกผักกาดเขียวปลีควรขุดไถดินลึกประมาณ 15-20 ซม. ตากดินประมาณ 5-7 วัน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้วประมาณ 2-3 ตัน/ไร่ พรวนย่อยชั้นหน้าดินให้ละเอียดถ้าดินเป็นกรดควรปรับโดยการใส่ปูนขาว

การปลูก

มี 3 วิธี คือ

1. **การปลูกแบบหว่าน** นำเมล็ดไปหว่านให้ทั่วแปลงที่ได้เตรียมดินไว้แล้ว จากนั้นใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวดีแล้วหว่านโรยทับลงไปหนาประมาณ 0.5-0.8 ซม. คลุมทับด้วยฟางหรือหญ้าแห้งบางๆ รดน้ำด้วยฝอยละเอียด เมื่อมีใบจริง 3-4 ใบ ให้ถอนต้นที่ไม่สมบูรณ์เบียดชิดกันออกทิ้ง ควรให้ได้ระยะห่างระหว่างต้นประมาณ 50x50 ซม.

2. **การปลูกแบบหยอดเมล็ด** ทำได้ทั้งโรยเมล็ดเป็นแถวและหยอดเมล็ดเป็นหลุม โดยมีระยะห่างระหว่างแถวต้น 50x50 ซม. หยอดเมล็ดหลุมละประมาณ 3-5 เมล็ด กลบด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก

ที่สลายตัวดีแล้ว รดน้ำด้วยฝอยละเอียด ใช้ฟางหรือหญ้าแห้งคลุมบางๆ เริ่มถอนแยกเมื่อต้นกล้ามีใบจริง 1-2 ใบ จนถึง 3-4 ใบให้เหลือหลุมละ 1 ต้น

3. การปลูกแบบเพาะกล้า การปลูกโดยวิธีจะประหยัดเมล็ดพันธุ์ได้มากกว่า 2 วิธีแรกที่กล่าวมา โดยเฉพาะในการใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีราคาแพง มักทำในแปลงที่มีขนาดใหญ่ และต้องการผักที่มีคุณภาพสูง โดยการหว่านหรือโรยเมล็ดเป็นแถวในแปลงกล้าที่ได้เตรียมไว้แล้ว แต่เนื่องจากกล้าผักกาดเขียวปลีค่อนข้างอ่อนแอ ควรย้ายลงถุงเพาะชำ เมื่ออายุได้ 20 วัน แล้วย้ายปลูก เมื่ออายุได้ 30 วัน

การดูแลรักษา

1. การให้ปุ๋ย สัดส่วนใส่ปุ๋ยที่จะใช้กับผักกาดเขียวปลีควรประกอบด้วยไนโตรเจน 1.5-2 ส่วน ฟอสฟอรัส 1 ส่วน และโปตัสเซียม 1.5-2 ส่วน เช่น ปุ๋ยสูตร 14-14-21 หรือ 13-13-21 ร่วมกับปุ๋ยไนโตรเจน เช่น ยูเรีย โดยใส่เป็นปุ๋ยรองพื้น ปริมาณ 50-150 กก./ไร่ ขึ้นกับความอุดมสมบูรณ์ของดินและใส่ปุ๋ยเสริมคือปุ๋ยไนโตรเจน 2 ครั้ง อัตรา 20-25 กก./ไร่ เมื่อผักกาดเขียวปลีมีอายุ 14 และ 30 วัน ตามลำดับ

นอกจากนี้แล้วควรให้อาหารที่จำเป็นแก่ผักกาดเขียวปลี คือโบรอน ซึ่งอาจทำในรูปของโบแรกซ์ อัตราประมาณ 2-4 กก./ไร่ หรือละลายฉีดพ่นใบ อัตราส่วน 40 กก./น้ำ 20 ลิตร ฉีดให้ทั่วทุกต้นระหว่างการเจริญเติบโต

2. การให้น้ำ ผักกาดเขียวปลีต้องการน้ำบ่อยครั้งและสม่ำเสมอในระยะกล้าและปริมาณมากขึ้นในช่วงการเจริญเติบโต แต่ต้องการน้อยลงเมื่อต้นเข้าระยะห่อปลี

3. การพรนดินกำจัดวัชพืช ควรทำพร้อมกับการถอนแยกในระยะแรก

การเก็บเกี่ยว

อายุการเก็บเกี่ยวของผักกาดเขียวปลีตั้งแต่วันหยอดเมล็ดถึงวันเก็บเกี่ยว ประมาณ 55-75 วัน เลือกตัดหัวที่เข้าปลีแน่นได้ขนาดที่ต้องการโดยใช้มีดสะอาดตัดทีเดียวให้ขาด เก็บใส่ภาชนะรับนำเข้ารวมเพื่อรอการขนส่งต่อไป

การเก็บเกี่ยว

โรคและแมลงศัตรูที่สำคัญ

โรคของผักกาดเขียวปลีที่สำคัญมีดังนี้

1. โรคเน่าคอดิน

สาเหตุเกิด จากเชื้อรา

ลักษณะอาการ ส่วนโคนต้นกล้าที่อยู่ระดับดินจะมีลักษณะเป็นรอยช้ำสีน้ำตาลเกิดจากแปลงผักขึ้นและอยู่เสมอ หรือต้นพืชหนาแน่นจนเกินไป อากาศถ่ายเทไม่สะดวก จะทำให้พืชตายอย่างรวดเร็วเป็นหย่อมๆ ยอดจะแห้งคล้ายกับถูกน้ำร้อนลวก ในสภาพที่มีอากาศเย็น และมีความชื้นสูงอาจพบเส้นใยสีขาว คล้ายปุ๋ยสำลีของเชื้อราขึ้นคลุมบริเวณที่เกิดโรค

การป้องกันกำจัด

1. คลุกเมล็ดก่อนนำไปปลูกด้วยยาป้องกันกำจัดเชื้อรา
2. อย่าเพาะกล้าหนาแน่นเกินไป ควรถอนกล้าออกบ้าง เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้ดี
3. ระวังเรื่องความชื้น อย่าให้น้ำมากโดยไม่จำเป็น
4. เลือกแปลงปลูกที่ไม่เคยเป็นโรคมามาก่อน

2. โรคเน่าเละ

สาเหตุเกิดจาก เชื้อรา

ลักษณะอาการ อาการเริ่มแรกจะปรากฏเป็นจุดสีคล้ำจมน้ำใสๆ ตรงบริเวณแผลที่เชื้อเข้าทำลายต่อมาบริเวณเน่าจะขยายลุกลามไปเรื่อยๆ สีเหลืองอ่อน เนื้อเยื่อบริเวณแผลยุบตัวลง แผลเปื่อยเป็นเมือกเยิ้ม มีกลิ่นเหม็น

▲ โรคเน่าเละ

การป้องกันกำจัด

1. รมัถระวังอย่าให้เกิดแผล หรือรอยชำขณะเก็บเกี่ยวและขนส่ง
2. แปลงปลูกให้มีการระบายน้ำดี
3. อย่าให้น้ำมากเกินไป

3. โรคโกลีนหรือโกลิ่ง

สาเหตุ ขาดธาตุโบรอน

ลักษณะอาการ พืชจะแคระแกรน มีรอยแตกขึ้นตามผิวของส่วนต่างๆ เช่น ลำต้น ก้านใบ

การป้องกันกำจัด ให้ธาตุอาหารพวกโบรอนลงไปในดิน

4. โรคใบด่าง (Mosaic)

สาเหตุเกิดจาก เชื้อไวรัส Tumip Mosaic Virus (TuMV)

ลักษณะอาการ ใบด่างเหลือง ชะงักการเจริญ เนื้อใบหยิกเป็นคลื่นโดยเฉพาะใบส่วนยอด ถ้าโรคนี้เข้าทำลายตั้งแต่ต้นยังเล็กพืชจะไม่เข้าปลีหรือลงหัว เชื้อไวรัสชนิดนี้สามารถถ่ายทอดได้อย่างรวดเร็วด้วยการสัมผัส แต่ไม่ติดไปกับเมล็ดพันธุ์ โดยธรรมชาติจะถ่ายทอดโดยเพลี้ยอ่อน

▲ โรคใบด่าง

การป้องกันกำจัด

1. รมัถระวังในการปฏิบัติงาน เพื่อลดการกระจายโรคโดยการสัมผัส
2. ถอนต้นที่เป็นโรคออกเผาทำลายทันทีที่พบ
3. กำจัดแมลงที่จะทำให้โรคแพร่ระบาด

แมลงศัตรูที่สำคัญมี ดังนี้

1. หนอนกระทู้ผัก

ตัวหนอนมีลักษณะลำตัวอ้วนป้อม ผิวหนังเรียบ มีสีต่างๆ กัน ส่วนหัวมีจุดสีดำใหญ่ตรงปล้องที่ 3 หนอนที่เกิดใหม่จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เมื่อโตเต็มที่มีขนาด 3-4 เซนติเมตร เคลื่อนไหวช้าระยะตัวหนอนประมาณ 15-20 วัน และจะเข้าดักแด้ใต้ผิวดิน ระยะดักแด้ประมาณ 7-10 วัน การทำลายจะกัดก้านใบ และปลีในระยะเข้าปลี

การป้องกันกำจัด

1. หมั่นตรวจดูสวนผักเป็นระยะๆ เมื่อพบไข่และตัวหนอนที่กำลังอยู่กันเป็นกลุ่มก็ทำการเก็บทำลาย
2. การใช้สารเคมี มักไม่ค่อยมีปัญหา เพราะหนอนอ่อนแอต่อสารเคมี ป้องกันและกำจัดแมลงโดยใช้สารเคมีกลุ่มเมตามิโดฟอสหรือโมโนโครฟอส และหยุดใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน

▲ หนอนกระทู้ผัก

2. หนอนใยผัก

ตัวเต็มวัยของหนอนใยผักเป็นผีเสื้อกลางคืนขนาดเล็กประมาณ 6-7 มม. มีสีเทาส่วนหลังมีแถบสีเหลืองส้ม ตัวเต็มวัยมีอายุ 5-7 วัน สามารถวางไข่ได้หลายครั้ง วางไข่ได้สูง โดยเพศเมียวางไข่เป็นฟองเดี่ยวๆ ประมาณ 2-10 ฟอง วางทั้งบนและใต้ใบพืชตัวเต็มวัยเพศเมียตัวหนึ่งๆ วางไข่ได้ประมาณ 47-407 ฟอง ไข่มีสีเหลืองอ่อนเป็นมัน ระยะไข่ 3-4 วัน หนอนเมื่อฟักออกจากไข่ใหม่ๆ จะอาศัยกัดกินอยู่ภายในใบ หลังจากนั้นจะออกมากัดกินภายนอกทำให้ผักเป็นรูพรุน หนอนมีลักษณะ หัวแหลม ท้ายแหลม ลำตัวเรียวยาว ส่วนท้ายมีปุ่มยื่นเป็น 2 แฉก หนอนมีสีเขียวอ่อนเทาหรือเขียวปนเหลือง เมื่อถูกตัวจะดิ้นอย่างรุนแรงและทิ้งตัวลงก่อนโดยการสร้างใย

การป้องกันกำจัด

1. ใช้เชื้อแบคทีเรีย บาซิลลัสทรูรินเจนซิส (บีที) ฉีดพ่นใบเวลาบ่ายหรือเวลาเช้า
2. ใช้กับดักกาวเหนียวสีเหลือง เพื่อจับตัวเต็มวัยของหนอนใยผัก

3. เลือกช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม เนื่องจากหนอนใยผักจะระบาดในช่วงฤดูแล้ง ส่วนในช่วงฤดูฝนทำลายเพียงเล็กน้อย
4. การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลง แต่ต้องใช้อย่างระมัดระวัง เพราะอาจจะก่อให้เกิดปัญหาแมลงดื้อต่อสารเคมี และพืชตกค้างต่อสิ่งแวดล้อม

▲ ผีเสื้อหนอนใยผัก

3. ดั้วหมัดผัก

ดั้วหมัดผัก มี 2 ชนิด คือชนิดมีแถบสีน้ำตาลอ่อนพาด 2 แถว (ชนิดลาย) และชนิดสีน้ำเงินเข้ม ลักษณะการทำลายดั้วหมัดผักเต็มวัยจะกัดกินใบจนรูพรุน และตัวอ่อนอาศัยอยู่ในดินเข้ากัดกินส่วนของรากและชอนไชกัดกินโคนต้น ทำให้ต้นชะงักการเจริญเติบโตต้นเหี่ยวเฉา

การป้องกันกำจัด

1. ไถตากหน้าดินในฤดูแล้ง เพื่อทำลายตัวอ่อนหรือดักแต่ในดิน
2. ใช้ยาฆ่าแมลงพวก เซพวิน 85% 20-30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
3. หมุนเวียนชนิดผัก ควรหยุดช่วงการปลูกผักตระกูลกะหล่ำและหาผักชนิดอื่นมาปลูกสลับบ้าง

ข้อควรคำนึงก่อนการปลูกผักกาดเขียวปลี

1. ควรมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน
2. ควรมีการขนส่งที่ดี การคมนาคมสะดวกและมีประสิทธิภาพ การขนส่งสูงซึ่งจะทำให้ธุรกิจมีความคล่องตัว
3. ควรมีการตกลงกำหนดมาตรฐานคุณภาพและราคาของผักกาดเขียวปลี ระหว่างเกษตรกรและโรงงาน
4. ควรผลิตเป็นกลุ่มเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของทางราชการและโรงงานช่วยแก้ปัญหาการผลิตและรับซื้อได้สะดวก

การแปรรูปผักกาดเขียวปลี

ผักกาดเขียวปลีดอง

ส่วนประกอบ

ผักกาดเขียวปลี	1	กิโลกรัม
น้ำเกลือร้อยละ	10 - 15	(ละลายเกลือ 100-250 กรัมในน้ำสะอาด 1 ลิตร)
น้ำตาลทรายขาว	1	ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

- ล้างผักให้สะอาด ผึ่งแดดให้ผักเหี่ยวประมาณ 1 วัน

2. เรียงผักลงไหที่สะอาด เทน้ำเกลือผสมน้ำตาลให้ท่วมหาของหนักๆ ทับไว้ตอนบนทิ้งไว้จนเปรี้ยวรับประทานได้ ซึ่งระยะเวลาจะขึ้นอยู่กับปริมาณเกลือที่ใช้ ถ้าใช้เกลือน้อยก็จะเปรี้ยวเร็ว

ผักกาดดองปรุงรส

ส่วนประกอบ

ผักกาดเขียวปลีดอง

น้ำปรุงรส ประกอบด้วย

น้ำปลาหรือซีอิ๊วขาว

750 มิลลิลิตร

น้ำสะอาด

750 มิลลิลิตร

น้ำตาลทรายขาว

700 กรัม หรือ 7 ชีด

ข่าป่น

2 ช้อนโต๊ะ หรือ ประมาณ 8 กรัม

วิธีทำ

1. ผักกาดดองเค็มตัดเป็นท่อนๆ ยาวประมาณ 3.5 เซนติเมตร ส่วนมากจะใช้แต่ก้านไม่ใช่ใบ แขน้ำให้รสเค็มออกไปบ้างประมาณ 1 ชั่วโมง (ถ้าดองเค็มจัด) เอาขึ้นให้สะเด็ดน้ำ

2. ต้มน้ำปรุงรสทิ้งให้เย็น เรียงผักลงไปเติมน้ำปรุงรสให้ผักอยู่ใต้น้ำปรุงรสตลอดเวลาที่ต้อง

